

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğI

18-23 MART 2024 YAğLILAR HAFTASI

Halk sağlığı disiplininin en büyük bağarılarından biri tüm ülkelerde yağlı nüfusun oranının yükselmesini sağlayarak daha uzun ve sağlıklı yağamayı mümkün kılmaktır. Nüfusun yağlanma hızı giderek artmaktadır; 65 yağ ve üzeri nüfusun oranı, bu yağın altındakilere göre daha hızlı artmaktadır. 65 yağ ve üzeri dünya nüfusunun yüzdesinin 2022'de %10 iken 2050'de %16'ya yükselmesi beklenmektedir. Dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'de de 65 yağ ve üzeri nüfusun toplam nüfus içindeki oranı artarak 2023 yılında %10,2'ye yükselmiştir. Nüfus projeksiyonlarına göre yağlı nüfus oranının 2030 yılında %12,9, 2040 yılında ise %16,3 olacağı öngörülmektedir.

Yağlı nüfusun giderek artması; sağlıklı yağlanma sürecinin ve yağlı sağlığı hizmetlerinin önem kazanmasını beraberinde getirmektedir. Yağlılar haftası dünyada "Wellderly week" olarak bilinmektedir. Bu ifade ile "finansal, bedensel, zihinsel ve duygusal iyilik halini işaret eden sağlık" vurgusu yapılmaktadır. Yağlı sağlığının korunmasında en temel önlemlerden biri, yağlının sosyal ve duygusal desteğinin olmasıdır. Tek başına yağayan yağlılar sosyal ve duygusal destek açısından dezavantajlıdır. Türkiye'de yaklaşık her 5 yağlıdan biri tek başına yağamaktadır. Tek başına yağayanların 4'te 3'n kadınlardan olmaktadır. Kadınlardan sosyal yönden geride olduğu bir başka konu okuryazarlık konusudur. Okuma yazma bilmeyen yağlı nüfus oranı kadınlarda 4,8 kat daha fazladır. Okuma yazma bilmeyen yağlı kadınlardan oranı %26 iken yağlı erkeklerin oranı %5,4'tür. Eğitim düzeyi açısından mevcut veriler incelendiğinde; Türkiye'de 2019 yılında ilkokul mezunu olan yağlıların oranı %45,5 ortaokul mezunu olanların oranı %7,3, lise mezunu olanların oranı %7,5, yükseköğretim mezunu olanların oranı ise %7'tir. Kadın sağlığı özeline ele alındığında toplumsal cinsiyet eşişsizliğinin etkisi yağlılık dönemine girene kadar düşük eğitim düzeyi, bakım verici rolü, yoksulluk gibi belirleyiciler ile kendini göstermektedir. Bu nedenlerle sağlıklı yağam koşulları, gıda, barınma, sağlık hizmetlerine ulaşım konularında sorun yağamaktadırlar.

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ

Sağlıklı yaşlanma yaşam boyunca sağlığın, fiziksel, sosyal ve zihinsel iyilik halinin daha iyi hale getirilmesi ve sürdürülmesi, bağımsız olarak yaşanması, yaşam kalitesinin iyi olması ile ilgili bir süreç olarak ele alınmaktadır. Sağlıklı yaşlanmayı teşvik etmek için doğumdan yaşlılığa kadar olan sürecin tümünde sağlığın sosyal belirleyicilerini ele alan bir yaşam boyu yaklaşım gündeme gelmiştir. Bununla birlikte yaşlılara yönelik belirli periyotlarla muayene ve laboratuvar hizmetleri; tarama ve takipler gibi birtakım koruyucu sağlık hizmetleri sunulmaktadır. Aile sağlığı merkezlerinde çok yönlü yaşlı değerlendirmesi kapsamında tarama ve takipler (%12 kapsayıcılıkla) yapılmaktadır.

Yaşlı nüfusun karşılanmayan sağlık hizmeti ve bakım gereksinimleri yaşam kalitesini etkilemekte, hastalık Őiddetini, komplikasyonları, hastaneye yatışları ve mortaliteyi artırmaktadır. Yapılan bir çalışmaya göre; karşılanmamış sağlık hizmeti gereksinimi ve buna bağlı olarak yaşlı sağlığı ile ilişkili en önemli konular yaşlıların gelir düzeyi, sosyal güvencesi, emeklilik hakkı, sağlık güvencesi ve yaşama koşullarıdır.

Türkiye’de yaşlıların sosyal hayata katılımını güçlendiren iyi uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Ege 3. Yaş niversitesi bu uygulamalara önemli bir örnektir. Sağlıklı, başarılı ve aktif yaşlanmayı desteklemek, hayat boyu öğrenmeyi desteklemek, kuşaklar arasındaki ilişkileri güçlendirmek, yaşlıların toplumla i içe bir Şekilde yaşamını sürdürmesine aracılık etmek amaçları ile hayata geçirilen Ege 3. Yaş niversitesinde gönüllü bir eğitmen grubu tarafından birçok farklı teorik ders verilmektedir. Altmış yaşın üzerinde olan kişiler kayıt olabilmektedir; mezun olmak için 3 sene tamamlanmalı ve bir sosyal sorumluluk projesi yapılmalıdır. Yaşlı nüfusa duyarlı bir diğer uygulama ‘‘Yaşlı Dostu Kent’’ uygulamasıdır. Antalya, Muratpaşa Belediyesinin yelik sistemiyle hizmet veren yaşlı evlerinde sabah sporundan İngilizce dil kursuna, tiyatro kurslarından koroya ve dans topluluklarına birçok çalışma hayata geçirilerek tüm bu çalışmalarla belediye; Dünya Sağlık rgt Yaşlı Dostu Kentler ve Toplumlar Ağına kabul edilmiştir.

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ

Yaşlı sağlığının korunması ve geliştirilmesine yönelik gerçekleştirilen iyi uygulamaların Türkiye’de yaygınlaştırılması önerilmektedir. Yaşlılara sosyal ve ekonomik destek sağlanmalıdır. Koruyucu hizmetlerin toplum bazında yüksek kapsayıcılıkla sunulabilmesi için birinci basamakta çok yönlü yaşlı değerlendirilmesinin etkin bir şekilde yapılması gerekmektedir; bu gerekçeyle birinci basamak sağlık kuruluşları ve ilgili dernekler ile iş birliği yapılmalıdır. Bununla birlikte yaşlı kadınların dezavantajlı konumlarının gözetilerek toplumda kadının güçlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik çalışmalar sürdürülmelidir.

HASUDER Toplumsal Cinsiyet, Kadın ve Üreme sağlığı Çalışma Grubu tarafından hazırlanmıştır.

KAYNAKLAR:

1. UNFPA. Ageing. Erişim adresi: [https://www.unfpa.org/icpd/ageing#:~:text=765%2C000%2C000.00-.Population%20of%20older%20persons%20\(60%2B\),to%20765%20million%20in%202010.](https://www.unfpa.org/icpd/ageing#:~:text=765%2C000%2C000.00-.Population%20of%20older%20persons%20(60%2B),to%20765%20million%20in%202010.)
Erişim tarihi: 14.03.2024
2. United Nations. Ageing. Erişim adresi: <https://www.un.org/en/global-issues/ageing>
Erişim tarihi: 17.03.2024
3. TÜİK. İstatistiklerle Yaşlılar, 2022. Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Yaslilar-2022-49667>
Erişim tarihi: 14.03.2024
4. National Today. Wellderly week- March 18-23, 2024. Erişim adresi: <https://nationaltoday.com/wellderly-week/#how-to>
Erişim tarihi: 16.03.2024
5. Engelli ve yaşlı hizmetleri genel müdürlüğü. 2020 Yaşlı Nüfus İstatistik Bülteni. Erişim adresi: https://www.aile.gov.tr/media/89041/yasli_nufus_istatistik_bulteni.pdf
Erişim tarihi: 16.03.2024

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğI

6. HASUDER. Türkiye Sağlık Raporu 2020. Toplumsal cinsiyet, kadın sağlığı ve üreme sağlığı. İleri yaş kadınlar ve sağlık sorunları.
7. Korkut Owen F, Demirbaş elik N. Yaşam Boyu Sağlıklı Yaşam ve İyilik Hali. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar. Aralık 2018;10(4):440-453. doi:10.18863/pgy.364108
8. WHO. Decade of Healthy Ageing. 2020. Erişim adresi: https://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA73/A73_INF2-en.pdf Erişim tarihi: 17.03.2024
9. Ulgu MM, Laleci Erturkmen GB, Yuksel M, Namli T, Postacı Ő, Gencturk M, Kabak Y, Sinaci AA, Gonul S, Dogac A, zkan Altunay Z, Ekinci B, Aydın S, Birinci S. A Nationwide Chronic Disease Management Solution via Clinical Decision Support Services: Software Development and Real-Life Implementation Report. JMIR Med Inform. 2024 Jan 19;12:e49986. doi: 10.2196/49986. PMID: 38241077; PMCID: PMC10837759.
10. Aköz Ali. Türkiye’de Yaşlılarda 2008-2019 Yılları Arasında Karşılanmamış Sağlık Hizmet Gereksinimi ve Sosyoekonomik Değişkenlerle İlişkisi. 2022. İzmir.
11. Kanal Hasuder. Sağlıklı Yaşlanma. Yayınlandığı tarih: 6.03.2024 Erişim adresi: https://www.youtube.com/watch?v=L3vFLRjo4wU&ab_channel=KanalHASUDER Erişim tarihi: 16.03.2024
12. Muratpaşa Belediyesi, Antalya. Kıdemli kent sakinleri için yepyeni bir hayat. Erişim adresi: <https://muratpasa-bld.gov.tr/haber/5011/kidemli-kent-sakinleri-icin-yepyeni-bir-hayat> Erişim tarihi: 16.03.2024